

Студент 2-го курсу Факультету № 2 ННІ №3
НАВС

Карпенко Кристина Романівна
ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТЕОРІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Теорія модернізації (модернізму) являє собою сукупність розповсюджених в західній політології і соціології концепцій суспільно-політичного і економічного розвитку, які пояснюють процес переходу від стабільного традиційного до сучасного індустріального і постіндустріального суспільства, яке безперервно змінюється.

Поняття «модернізація» з'явилося на початку 50-х рр. ХХ ст. для характеристики країн, які здійснювали перехід від індустріального до постіндустріального суспільства, тобто інформаційного суспільства, насамперед через удосконалення економічної інфраструктури, управлінських механізмів економічного зростання та використання найновіших технологій передачі інформації [2, с.104].

Сам термін у перекладі з англійського означає «осучаснення» та передбачає впровадження у суспільство ознак сучасності. П. Штомпка виділяє три значення поняття:

- синонім усіх прогресивних змін, коли суспільство рухається уперед згідно з прийнятою шкалою змін;
- синонім сучасності, коли йдеться про комплекс соціальних, політичних, економічних, культурних й інтелектуальних трансформацій, котрі мали місце на Заході з ХVІ ст. і досягнули свого апогею у ХІХ—ХХ ст.;
- зусилля слаборозвинених або відсталих суспільств, спрямовані на те, щоб наздогнати провідні, найрозвиненіші країни [4, с.170-171].

Такими чином, термін модернізація описує велику кількість одночасних змін у різних сферах соціуму.

Проте, існують різні тлумачення модернізації. Одні дослідники розглядають модернізацію як перехід від традиційного суспільства до сучасного; інші вважають модернізацією будь-яке динамічне, свідомо регульоване і якісне покращання в економічній та політичній сферах; інші — розрізняють два модернізаційні переходи: від аграрного до індустріального суспільства і від традиційного до сучасного; ще інші — вважають модернізацію єдиним процесом, який, почавшись чи то революцією у Нідерландах 1580 р., чи то англійською революцією 1642 р., чи навіть французькою революцією 1789 р., досі ще не завершився; дехто — пропонує розглядати модернізаційний процес у кожній країні окремо [1, с. 7-88].

У процесі еволюції модернізації як міждисциплінарної теорії та її поступової політизації викристалізувалося поняття «політична модернізація», яке нині пов'язується з формуванням політичних інститутів, соціальною мобілізацією, розширенням політичної участі населення, закріпленням демократичних цінностей, норм та управлінських засад у сучасному українському суспільстві.

Її складові:

- наближення до диференційованої політичної структури з високою спеціалізацією політичних ролей та інститутів;
- еволюція політичної системи у напрямку створення сучасної суверенної держави;
- посилення ролі держави;
- розширення сфери дії та посилення ролі законодавчого поля, що поєднує державу та громадян;
- зростання чисельності громадян (осіб з політичними і громадянськими правами), розширення залучення до політичного життя соціальних груп та індивідів;
- виникнення та зростання політичної бюрократії, перетворення раціональної деперсоніфікованої бюрократичної організації на домінуючу систему управління та контролю;

- ослаблення традиційних еліт та їхньої легітимності, посилення модернізаторських еліт [3, с. 11].

Політична модернізація розпочалася з появи в Європі перших національних централізованих держав, поглиблення політичної модернізації у Європі та Америці призвело до збільшення кількості централізованих держав, встановлення конституційного ладу, парламентської форми правління, впровадження принципу розділення влади, інституювання політичних партій та рухів, загального виборчого права, становлення правової держави, розвитку демократії та впровадження паритетної демократії. У той же час вона призвела і до регіональної та глобальної експансії централізованих буржуазних держав, що започаткувало у XVI ст. процес утворення світових колоніальних імперій, та — у XIX ст. — до розвитку імперіалізму як найвищого, системного способу такої експансії, спрямованого на поділ світу на залежні території та зони впливу. Все це сприяло процесу глобалізації.

Перші прояви модернізації збіглися в часі з початком зародження інформаційного суспільства. Саме у другій половині 60-х рр. XX ст. термін «інформаційне суспільство» був введений професором Токійського технологічного університету Ю. Хаяши й став загальновживаним у доповідях, що подавалися японському урядові організаціями, Агентством економічного планування, Інститутом розробки використання комп'ютерів, Радою зі структури промисловості. У документах стверджувалось, що інформаційне суспільство – це суспільство інформації високої якості та наявних засобів для її розподілу.

Важливою ознакою інформаційного суспільства є зміни, що відбуваються в політичній сфері та характері міжнародних відносин. У таких умовах держава та різні політичні сили стають основним суб'єктом становлення та розвитку глобальних інформаційних систем. Отже, інформація та знання перетворюються на головний ресурс держави.

Використання у сфері державного управління інформаційно-комунікаційних технологій сприяє перетворенню інститутів влади на інформаційно відкриті демократичні установи, доступні для населення. Завдяки використанню сучасних технологій підвищується ефективність діяльності органів державного управління.

Найперше, така можливість здійснюється завдяки Інтернет-ресурсам, які сприяють оперативному доступу необмеженої кількості людей до текстів законопроектів ще на стадії їх попередньої розробки, а також до надходження максимального обсягу аналітичних матеріалів у суспільні інститути.

Крім того, принциповим нововведенням є можливість кожного громадянина з мінімальними, практично нульовими, витратами звернутися до необмеженої за своїм складом аудиторії – всіх підключених до Інтернету. Таким чином, можемо зробити висновок, що у громадян України принципово розширюються можливості захищати свої інтереси на регіональному і державному рівнях. Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям збільшується група людей, які мають можливість брати участь у виробленні та прийнятті управлінських рішень, створюються передумови для поступового зменшення нерівності політичних можливостей громадян, актуалізується інтерес молоді до публічної політичної діяльності.[2, с.104 – 105].

Список використаних джерел:

1. Михальченко М. І., Горелов М. Є., Дергачов О. П. та ін. Політичні зміни в Україні в контексті трансформаційної і модернізаційної парадигм: порівняльний аналіз // Сучасна українська політика : Аналітичні доповіді Ін-ту політич. і етнонац. дослід. ім. І. Ф. Кураса НАН України. — К., 2008. — С. 7-88.
2. Теорія держави та права : [навч. посіб. для підготов. до атест. здоб. вищої освіти] / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. — К. : НАВС, Освіта України, 2017. — 116 с.
3. Теория политики: Учебное пособие / Под ред. Б. А. Исаева. — СПб.: Питер, 2008. — 464 с: ил. — (Серия «Учебное пособие»).
4. Штомпка П. Социология социальных изменений. — М., 1996. — С. 170—171.